

Vidljivost rustičnih vila na otoku Korčuli u BAZI antičkih lokaliteta Republike Hrvatske

Jelinčić Vučković, Kristina; Ožanić Roguljić, Ivana; Turkalj, Kristina

Conference presentation / Izlaganje na skupu

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:291:284024>

Rights / Prava: [Attribution 4.0 International/Imenovanje 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Repository / Repozitorij:

[RIARH - Repository of the Institute of archaeology](#)

Kristina Jelinčić Vučković, Ivana Ožanić Roguljić, Kristina Turkalj Institut za arheologiju, Jurjevska 15, 10000 Zagreb

Uvod

Dominantni oblik naseljavanja jadranskih otoka u rimsko i kasnoantičko doba bile su rustične vile. Ove vile predstavljaju ključne elemente ruralne arhitekture i života u antičkom razdoblju, a njihova prisutnost i transformacija oslikavaju ekonomski i socijalnu dinamiku regije. Otok Korčula nije iznimka; njegova povijest obiluje tragovima ovih objekata. Detaljna topografska i arheološka istraživanja, provedena kroz protekla stoljeća, omogućila su značajan napredak u razumijevanju rasporeda i funkcije rustičnih vil na ovom otoku.

Povjesni pregled istraživanja

Interes za arheološke nalaze na Korčuli datira još iz 19. stoljeća. Prvi značajan doprinos u istraživanju topografije otoka i identifikaciji rustičnih vilala dali su istraživači poput D. Radića i I. Borzića. Kasnija iskopavanja, koja su provodili F. Orebić, I. Borzić, M. Fileš i H. Potrebita, pridonijela su detaljnijem razumijevanju rasporeda i karakteristika tih vilala. Iako su istraživanja bila relativno ograničena, omogućila su formuliranje osnovnih zakonitosti o smještaju rustičnih vilala, kako ih je M. Zaninović opisao u svom radu.

Raspored i funkcija rustičnih vilala

Raspored rustičnih vilala na Korčuli i drugim jadranskim otocima često odražava važnost plodnih područja za ruralni život. Analizom topografskih i arheoloških podataka, može se primijetiti pojačana koncentracija vilala u blizini značajnih plodnih površina, poput Blatskog polja. Ova koncentracija sugerira da su vile bile usmjerenе na iskoristavanje obradivih površina, dok je pristup obali bio sekundaran. Ova dinamika ukazuje na samoodrživost gospodarstava koja su bila manje ovisna o trgovini i više usmjerena na vlastitu proizvodnju hrane.

Oko manjih obradivih površina, poput onih u Smokvici i Čari, moguće je prepoznati ostatke drugih lokaliteta koji su se razvijali u sličnim uvjetima. Takvi nalazi potvrđuju važnost zemljoradnje za opstanak rustičnih vilala. Slična situacija započela je i na drugim dalmatinskim otocima, gdje se svaka plodna površina iskoristivala za smještaj antičkih ruralnih lokaliteta.

BAZA: primjer pretraživanja pojma *villa rustica* na otoku Korčuli

Analiza baze podataka

Pretraživanjem BAZE antičkih lokaliteta Republike Hrvatske (<http://baza.iarh.hr/public/locality/map>), koja sadrži podatke o rustičnim vilama na Korčuli i okolnim otočićima, identificirano je ukupno 38 lokaliteta. Baza uključuje detalje o 75 bibliografskih jedinica koje se odnose na važne lokacije poput Banje (Smokvica), Beneficij – Gudulija, Blatsko polje, Bradat – Mirje i mnoge druge. Ovi podaci omogućuju detaljnu analizu rasporeda i značaja rustičnih vilala na Korčuli te pružaju uvid u arhitektonске i ekonomske aspekte ruralnog života u ovom području.

Dominacija rustičnih vilala na otoku Korčuli tijekom rimske i kasnoantičke razdoblja odražava važnost zemljoradnje i samoodrživosti u ruralnim zajednicama. Povjesna i arheološka istraživanja, zajedno s detaljnijom analizom dostupnih podataka, omogućuju bolje razumijevanje ovog aspekta antičkog života. Prikupljeni podaci iz baze antičkih lokaliteta pružaju vrijedan uvid u rasprostranjenost i značaj rustičnih vilala te pomažu u rekonstruiranju povjesnog i kulturnog konteksta ovog dijela Jadranskog mora.

Korištenje BAZE za istraživanje arheoloških lokaliteta pruža detaljan uvid u istraživački rad, omogućujući pristup sveobuhvatnim podacima i vizualnim materijalima. Ovaj pristup omogućuje temeljito analizu i pripremu znanstvenih i popularnih radova, čime se doprinosi širenju znanja i razumijevanju antičkog života na jadranskim otocima.

Lokalitet *Velo poje* (BAZA: S. Krzner, 2024. g.)Lokalitet *Velo poje* (BAZA: A. Rendić, 1968. g.)**Primjer: analiza pojedinog lokaliteta**

Odabirom specifičnog lokaliteta, poput rustične vile na Korčuli, možemo pristupiti sljedećim informacijama:

- Kategorije nalaza:** Detaljno prikazivanje različitih nalaza pronađenih na lokalitetu, uključujući keramičke fragmente, građevinske elemente i druge artefakte.
- Objavljeni podaci:** Pregled gdje su ti podaci objavljeni, bilo u znanstvenim časopisima, monografijama ili izvještajima s terenskih istraživanja.

BAZA: primjer analize lokaliteta *Velo poje*

Pored pisanih izvora, pregled lokaliteta je obogaćen vizualnim materijalima poput fotografija i crteža, ako su dostupni u Digitalnom rezervatu Instituta za arheologiju (DIARH) i ARHINDOKS-u Instituta za arheologiju. Također, kolege i suradnici često ustupaju fotografije iz svojih fototeka ili sa svojih terenskih posjeta, čime se dodatno obogaćuje sadržaj baze podataka.

Primjer: pretraživanje pojma tjesak

- Pretraživanje tjesaka:** U BAZI se može pretraživati po pojmu „tjesak“ kako bi se pronašli lokaliteti s ostacima proizvodnje vina ili ulja. Pretraživanje pokazuje postojanje tjesaka na 6 lokaliteta. Međutim, ovo može sugerirati samo djelomičan uvid u stvarno stanje, jer je moguće da je proizvodnja vina i ulja bila prisutna i na više lokaliteta, ali još nije otkrivena ili objavljena zbog ograničenih istraživanja.
- Interpretacija:** Niška brojnost prijavljenih tjeskova može odražavati stanje istraženosti i objavljenosti, a ne stvarnu prisutnost tih objekata. Moguće je da su postojali tjesci na drugim, manje istraženim lokalitetima, posebno ako su ti objekti bili manji ili su služili samo za potrebe samog imanja.

BAZA: primjer analize pojma *tjesak*

Zaključak: Korištenje baze podataka BAZA pruža temeljito početnu točku za istraživanje rustičnih vilala, kao što su ovaj prikazane na otoku Korčuli. BAZA nudi pristup raznim arheološkim podacima i literaturi, što omogućava detaljno istraživanje različitih aspekata kao što su proizvodnja vina i ulja, termalne strukture i drugi relevantni elementi. Temeljito pretraživanje i analiza dostupnih podataka pomaže u razumijevanju svakodnevног života u antičkim vremenima i doprinosi razvoju znanstvenog rada i popularnih tekstova.

Primjer: odabir pojma

Kod korištenja BAZE za istraživanje arheoloških lokaliteta, postupak se može strukturirati na sljedeći način:

Pretraživanje pojma: Prvi korak je unos specifičnih pojmove u tražilicu BAZE. Ovi pojmovi mogu uključivati nazive lokaliteta (npr. "villa rustica") ili specifične arheološke termine (npr. "tjesak"). Pretraživanje omogućuje pronašetak relevantnih lokaliteta i pruža osnovne informacije o temama od interesa.

Temeljito čitanje podataka: Nakon pronašlaska lokaliteta, sljedeći korak je detaljno proučavanje svih dostupnih podataka za svaki pojedinačni lokalitet. Ovo uključuje analizu zabilježenih nalaza, njihovu klasifikaciju i pregled izvora informacija.

Pregled literature: Treći korak je pregled literature navedene u bazi. To uključuje proučavanje znanstvenih radova, izvještaja i drugih relevantnih publikacija koje su korištene za dokumentiranje lokaliteta i nalaza.

Na primjeru otoka Korčule, koji ima detaljno istražene topografske i arheološke podatke, BAZA se pokazuje kao iznimno koristan alat. S obzirom na intenzivno istraživanje i opsežnu bibliografiju, BAZA pruža solidnu osnovu za daljnja istraživanja, pripremu znanstvenih radova, kao i popularizaciju rezultata za širu javnost.

Siroko pretraživanje u svrhu detaljnije studije:

Korisnik je istražiti i druge pojmove povezane s rustičnim vilama:

- Pretraživanje za dodatne pojmove:** Možete pretraživati i pojmove kao što su „area“ (4 lokaliteta), „stipites“ (2 lokaliteta), „arbores“ (1 lokalitet), „canalis rotunda“ (3 lokaliteta), „nadgrobni spomenici“ (7 lokaliteta), „natpisi“ (6 lokaliteta), „novac“ (5 lokaliteta), i „grob“ (13 lokaliteta). Ovi podaci mogu pružiti dodatne uvide u različite aspekte života na rustičnim vilama i pomoći u tematskim istraživanjima.

3. Metodologija korištenja BAZE

- 1. Unos pojma:** Upisivanje specifičnih pojmove u tražilicu BAZE omogućava pronašetak relevantnih lokaliteta.
- 2. Analiza podataka:** Temeljito čitanje podataka za svaki lokalitet omogućava razumijevanje nalaza i njihovih karakteristika.
- 3. Daljnje istraživanje literature:** Čitanje navedene literature u bazi pomaže u širem razumijevanju i potvrđivanju informacija o lokalitetima.